

2009 р. до 163,69 у 2010 р., та деяке зменшення до 153,57 у 2011р. На ПАТ «КЗ «БУДМАШ» та ПАТ «ТОДАК» спостерігається тенденція до збільшення протягом усього аналізованого періоду.

Висновки. Отже, на основі проведення дослідження діяльності машинобудівних підприємств, можна зробити висновок, що визначені фактори здійснюють вплив на здатність вітчизняних машинобудівних підприємств до проведення реструктуризаційних заходів.

Список літератури: 1. Амоша О. І. Концептуальні орієнтири промислової політики України (на середньострокову перспективу)[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/EProm/2008_43/st_43_01.pdf. 2. Єфіменко Н. А. Проблеми сучасного етапу розвитку машинобудування [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/VDU_ekon/2007_1/11.pdf. 3. Машинобудування в Україні: тенденції, проблеми, перспективи / [Н. В. Тарасова, І. С. Калініченко, В. А. Романенко та ін.] ; під заг. ред. чл. -кор. НАН України Б. М. Данилишина. Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2007. – 308 с. 4. Стеченко Д. М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика: Підручник. – К.: Вікар, 2006. – 396 с. 5. Шифріна Н. І. Стан та перспективи розвитку машинобудівного комплексу України / Н. І. Шифріна // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – № 29. – с. 394-399.

Надійшла до редколегії 15. 10. 2012

УДК 65. 016. 7

Внутрішні фактори, які забезпечують здатність підприємства до проведення реструктуризаційних заходів / Іванова Т. В. // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства – Харків: НТУ «ХПІ». – 2012 . – № 58(964). – С. 58–65. – Бібліогр.: 5 назв.

В статті обнаружены и проанализированы основные факторы, которые влияют на способность машиностроительных предприятий к проведению мероприятий по реструктуризации.

Ключевые слова: внутренние факторы, деятельность машиностроительных предприятий, мероприятия, по реструктуризации, эффективность управления реструктуризацией.

Factors which influence ability of machine-building enterprises to carrying out actions for restructuring are found and analyzed in article.

Keywords: internal factors, activity of machine-building enterprises, actions, on restructuring, management efficiency restructuring.

УДК 658.589''313''(477)

Л. А. КВЯТКОВСЬКА, канд. екон. наук, доц., Кременчуцький національний університет ім. М. Остроградського,

Л. Д. ВОРОБИЙОВА, канд. техн. наук, доц., Кременчуцький національний університет ім. М. Остроградського,

Ю. В. ВОЛКОВА, студентка, Кременчуцький національний університет ім. М. Остроградського.

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

В статті розглянуто особливості формування стратегії розвитку інноваційної діяльності українських підприємств за визначеними типами стратегії інноваційної діяльності. Визначені основні етапи інноваційної стратегії підприємства та критерії, що характеризують ефективність інноваційної діяльності підприємства.

Ключові слова: інноваційна діяльність, стратегічна поведінка, інноваційний потенціал підприємства, інноваційний процес.

© Л. А. Квятковська, Л. Д. Воробйова, Ю. В. Волкова, 2012

Вступ. Питання формування інноваційної стратегії набувають особливої актуальності для вітчизняних підприємств, так як сьогодні інноваційна діяльність є однією із стратегічних визначальних складових науково-технічного прогресу і відповідно – економічного зростання. Процес розробки інноваційної стратегії є найважливішою складовою частиною загальної системи стратегічного вибору підприємства, основними елементами якого є: загальні стратегічні цілі розвитку підприємства, система ділових і функціональних стратегій в розрізі його конкретних видів діяльності, способи формування і розподілу ресурсів. При цьому інноваційна стратегія знаходиться в певній співвідпорядкованості з іншими елементами стратегічного вибору, включаючи інноваційну політику, визначальну формування конкурентних переваг підприємства та його розвиток. Формування інноваційної стратегії проводиться поетапно.

Аналіз останніх досліджень та літератури. Проблеми інновацій та інноваційного розвитку висвітлюють такі сучасних зарубіжні та вітчизняні науковці, зокрема: В. Г. Божков, С. М. Ілляшенко, А. В. Гриньов, І. Б. Капітан, А. А. Коваль, Д. І. Кокурін, В. В. Стадник, М. А. Йохн, Г. І. Жиц, Л. І. Федулова, Й. Шумпетер, Т. М. Янковець та інші. Але незважаючи на поширення дослідження інновацій у контексті стратегічного розвитку, невирішеною проблемою залишається обґрунтування вибору найбільш прийнятної в точки зору відповідності сучасним потребам суспільства та адекватної стану ринкового середовища стратегії інноваційного розвитку підприємства.

Мета досліджень, постановка проблеми. Інноваційна стратегія розробляється для того, щоб отримати якомога чіткіше уявлення про майбутній розвиток організації. Її розробка потребує активного використання системного підходу, який забезпечує певну збалансованість і загальний напрям розвитку. Метою статті є дослідження механізму розробки інноваційної стратегії підприємства та основних типів інноваційних стратегій, їх особливостей.

Результати досліджень. Перехід економіки країни на інноваційний шлях розвитку неможливий без формування конкурентоспроможної у глобальному масштабі національної інноваційної системи – системи інститутів, механізмів та інфраструктури підтримки інноваційної діяльності у всіх сферах економіки та суспільного життя. Для створення ефективної національної інноваційної системи необхідно:

- підвищити попит на інновації з боку більшої частини галузей економіки: в даний час інноваційна активність сконцентрована у вузькому числі секторів, а

технологічне оновлення виробництва переважно спирається на імпорт технологій, а не на вітчизняні розробки;

- підвищити ефективність сектора генерації знань (фундаментальної та прикладної науки): в даний час відбувається поступова втрата створених у попередні роки заділів, старіння кадрів, має місце зниження рівня досліджень, слабка інтеграція у світову науку і світовий ринок інновацій;

- подолати фрагментарність створеної інноваційної інфраструктури: багато елементів інноваційної інфраструктури створені, але вони поки не підтримують інноваційний процес на протязі всього ланцюжка генерації, комерціалізації та впровадження інновацій. Для втілення в життя стратегії інноваційної діяльності, організація повинна мати відповідну організаційну структуру і такий настрій, що сприяли б створенню атмосфери підприємництва, атмосфери сприйняття нового як можливості розвитку підприємства та підвищення його конкурентоспроможності. Стратегію інноваційного розвитку підприємства можна визначити як сукупність дій і методів ведення інноваційної діяльності, що забезпечує конкурентні переваги за рахунок розробки і впровадження інновацій. Вихідним моментом формування стратегії інноваційного розвитку може служити аналіз стану зовнішнього середовища. Він спрямований на виявлення можливостей і загроз в макро- і мікроекономічному оточенні. При формуванні стратегічної поведінки і виборі напрямків інноваційного розвитку підприємству важливо проаналізувати поточні умови господарювання і оцінити перспективні зміни, які можуть відбутися в результаті освоєння технологічних інновацій [3]. Розробка інноваційної стратегії включає [1]:

1. Визначення загальної спрямованості інноваційної діяльності, визначальною ринковий успіх підприємства в довгостроковому періоді.
2. Визначення пріоритетних напрямів і форм інноваційної діяльності.
3. Формулювання цілей інноваційної діяльності, що відображають бажані результати розвитку підприємства і спрямованих на формування його конкурентних переваг.
4. Оптимізацію структури формованих інвестиційних ресурсів та їх розподіл по найбільш важливим стратегічним напрямків інноваційної діяльності.

5. Вироблення інноваційної політики за прийнятими напрямками інвестиційної діяльності і по найбільш важливим аспектам забезпечення стійкої ринкової позиції підприємства.

6. Підтримка взаємин із зовнішнім інноваційної середовищем.

Унікальність кожної фірми накладає свій відбиток на процес вироблення і втілення в життя стратегії інноваційної діяльності, але в той же час у всіх фірмах вибір стратегії здійснюється керівництвом фірми на основі аналізу сильних і слабких сторін підприємства і галузі. Кожна організація прагнути до максимального використання наявних у неї можливостей. Так само в стратегії інноваційної діяльності важливу роль грають: фінансові можливості фірми, кваліфікація працівників і часовий фактор. Стратегія нововведень (або інноваційна політика) передбачає об'єднання цілей технічної політики і політики капіталовкладень та спрямована на впровадження нових технологій і видів продукції. Інноваційна політика фірми орієнтується на досягнення майбутніх результатів через інноваційний процес (стадія досліджень, запровадження нововведень у виробниче використання та нового продукту в ринкове середовище).

На підприємствах України інноваційну діяльність здійснюють за такими напрямками:

- а) комплексна механізація та автоматизація цехів, дільниць і виробництв;
- б) впровадження автоматизованих і механізованих потокових ліній;
- в) введення в дію нових роботизованих технологічних комплексів, промислових роботів, металорізальних верстатів з числовим програмним управлінням (ЧПУ), нових прогресивних технологічних процесів (маловідходних, ресурсозберігаючих і безвідходних);
- г) освоєння виробництва нових видів продукції.

Вибір оптимальної стратегії є для підприємства запорукою успіху інноваційної діяльності. Стратегії інноваційної діяльності можна поділити на такі типи:

1. Наступальна. Дану стратегію використовують підприємства, які засновують свою діяльність на принципах підприємницької конкуренції. Мета наступальної стратегії полягає в занятті лідируючого положення на ринку. Вона пов'язана з роллю першопрохідника і заснована на власних творчих можливостях. Необхідною і важливою умовою реалізації цієї стратегії стає впровадження інновації раніше конкурентів

2. Оборонна. Дану стратегію використовують підприємства, які намагаються зберегти конкурентні позиції фірми на вже наявних ринках. Метою захисної стратегії поведінки підприємства є, по-перше, закріплення на ринку вже досягнутої ним позиції, а по-друге, вихід на нові ринки на основі опанування новітніми технологіями, що вперше були створені іншими підприємствами. Необхідність активізації інноваційної діяльності зумовлюється постійним загостренням конкурентної боротьби, вимагає прискорення процесів пристосування виробників до вимог ринку. Ці завдання можна вирішити тільки на основі відбору і впровадження лише високоєфективних інноваційних проектів. Найефективнішим вирішенням цього завдання в умовах ринку є маркетингове забезпечення інноваційної діяльності підприємств.

3. Імітаційна. Дану стратегію використовують фірми, які мають сильні ринкові і технологічні позиції. Міжнародний досвід свідчить, що імітаційна стратегія є вдалою за значної державної підтримки та захисту вітчизняних підприємств-інноваторів. Імітаційна стратегія передбачає додавання технічних, економічних і споживчих якостей до оригіналу, тоді вона буде вдалою. Імітаційна інноваційна стратегія є одним із способів підвищення наукомісткості українського товаровиробника й може сприяти підвищенню потенціалу підприємства, зміцненню його ринкових позицій [2].

4. «За нагодою» Інноваційна стратегія «за нагодою» пов'язана з використанням інформації і можливостей, які виникають у зовнішньому середовищі підприємства. Характерною рисою цієї стратегії є відсутність власної науково-технічної діяльності. Такий тип поведінки ще називають «стратегією ніші», оскільки перевага полягає в знаходженні особливої ніші на існуючих ринках товарів і послуг, яка має споживача з нетиповими, але значно різноманітними потребами.

Важливим показником, що характеризує ефективність інноваційної діяльності підприємства, є питома вага конкурентоспроможної продукції, для розрахунку якого пропонуємо використати формулу [4]:

$$P_{ксп} = \frac{Q_{тов} - Q_{скл}}{Q_{тов}} \times 100\%.$$

(1)

де $P_{ксп}$ – питома вага конкурентоспроможної продукції, %; $Q_{скл}$ – обсяг продукції, що наднормово залежується на складах підприємства, грн. Даний по-

казник може перебувати в межах від 0 до 100%. Якщо цей показник близький до нуля, то це свідчення того, що продукція підприємства неконкурентоспроможна.

Другий критерій – це сформованість комплексної програми інновацій. Створення на підприємствах інноваційно-інформаційних центрів дасть змогу використати внутрішні та зовнішні резерви активізації інноваційної діяльності, завдяки яким витрати ресурсів на розробку і реалізацію інноваційних проектів дадуть можливість отримати швидкі результати у вигляді нової продукції, нових технологічних процесів, нових способів і методів організації виробництва і праці, що забезпечить максимум ефективності при мінімальних витратах матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

Завершальним етапом у процесі розробки стратегій інноваційного розвитку є оцінка інноваційного потенціалу підприємства, яка проводиться з метою визначення достатності фінансово-економічних ресурсів для забезпечення не тільки стратегічної інноваційної, але і поточної виробничої діяльності [3].

Інноваційний потенціал підприємства забезпечує проведення наукових досліджень, експериментальних розробок і на цій основі – впровадження технічних, організаційних і соціально-економічних нововведень, впливаючи таким чином на можливість розвитку підприємства в умовах постійно зростаючої конкурентної боротьби.

Величину інноваційного потенціалу підприємства можна визначити за такою формулою:

$$IP = \sum_{i=1}^n k_i R_i \quad (2)$$

де IP – інноваційний потенціал підприємства; n – число складових інноваційного потенціалу підприємства; R_i – і-я складова інноваційного потенціалу підприємства; k_i – ваговий коефіцієнт і-ї складової інноваційного потенціалу, який визначається експертно (при цьому $\sum_{i=1}^n k_i = 1$).

Інноваційну стратегію можна представити як генеральний план дій у сфері інноваційної діяльності підприємства, що визначає пріоритети її напрямків і організацію робіт, характер формування новацій і необхідних інвестиційних ресурсів, а також послідовність етапів реалізації довгострокових інноваційних цілей, що забезпечують бажане розвиток підприємства. Вирішення проблем активізації інноваційної діяльності підприємств – головна запорука здійснення успішних рин-

кових реформ. Крім того, досвід розвинутих країн свідчить, що вихід з економічної кризи неможливий без активізації інноваційної діяльності.

Висновки. Розробка стратегії інноваційного розвитку передбачає прийняття стратегічних завдань, оцінку можливостей та ресурсів для їх виконання; аналіз альтернатив; підготовку конкретних програм, проектів, бюджетів; оцінку сильних та слабких сторін діяльності суб'єктів зі врахуванням обраних цілей: аналізується стан розвитку науково-інноваційної сфери, види існуючих науково-інноваційних структур, напрями їх діяльності та можливість конкуренції між ними, перспективи розвитку; обираються фактори, що приймаються за основу для з'ясування інноваційної стратегії. Вплив інноваційного чинника на виробництво сьогодні є радикальним і комплексним. Становлення соціально-орієнтованої ринкової системи господарювання в Україні вимагає значного розширення масштабів інноваційної діяльності підприємств. Саме активізація інноваційної діяльності на всіх ієрархічних рівнях економічної системи є найважливішою передумовою підвищення ефективності виробництва на базі зростання продуктивності праці, збільшення обсягів виробництва сукупного суспільного продукту та національного доходу країни.

Список літератури: 1. Гончаров В.И. Разработка инновационной стратегии развития предприятия [Электронный ресурс] / В.И. Гончаров – Режим доступа: http://media.miu.by/files/store/items/uses/xviii/mim_uses_xviii_02003.pdf. 2. Зянько В.В. Механізм формування інноваційної стратегії підприємства [Електронний ресурс] / В.В. Зянько, В.В. Зянько – Режим доступа: <http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc...6.../5.pdf>. 3. Соменкова Н.С. Формирование стратегии инновационного развития промышленного предприятия / Н.С. Соменкова // Вестник Нижегородского университета им. Н.И. Лобачевского: Экономика и финансы. – 2008. – № 1. – С. 160–162. 4. Харів П.С. Інноваційна діяльність підприємства та економічна оцінка інноваційних процесів / П.С. Харів – Тернопіль: Економічна думка, 2003. – 326 с.

Надійшла до редколегії 11. 10. 2012

УДК 658.589''313''(477)

Стратегія розвитку інноваційної діяльності підприємства України на сучасному етапі / Квятковська Л. А., Воробйова Л. Д., Волкова Ю. В. // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства – Харків: НТУ «ХПІ». – 2012. – № 58(964). – С. 65–71. – Бібліогр.: 4 назв.

В статье рассмотрены особенности формирования стратегии развития инновационной деятельности украинских предприятий по определенным типам стратегии инновационной деятельности. Определены основные этапы инновационной стратегии предприятия и критерии, характеризующие эффективность инновационной деятельности предприятия.

Ключевые слова: инновационная деятельность, стратегическое поведение, инновационный потенциал предприятия, инновационный процесс.

In the article the features of the strategy of innovation Ukrainian enterprises for certain types of strategy innovation. The main stages of the innovation strategy of enterprises and the criteria that characterize the efficiency of innovation enterprise.

Keywords: innovation, strategic behavior, the innovative potential of enterprise, innovation process.